

▶ WERKPLAATS IMMATERIEEL ERFGOED

PILOOTPROJECT WAARDEREN VAN IMMATERIEEL CULTUREEL ERFGOED

TREFWOORDEN/THEMA'S

Immaterieel cultureel erfgoed – participatief waarden – (super)diversiteit

AARD VAN HET ERFGOED

De dagelijkse en niet-dagelijkse grote en kleine vormen van (potentieel) ICE, verspreid over de verschillende ICE-domeinen: podiumkunsten, sociale gebruiken, rituelen en festiviteiten, kennis en kunde op vlak van de natuur en het universum, en traditioneel vakmanschap.

OMVANG VAN HET ERFGOED

- ▶ Projectfase 1: 25 interviews gekoppeld peilend naar vormen van (potentieel) ICE
- ▶ Projectfase 2: 5 tot 10 verschillende cases met divers ICE en diverse betrokkenen.

AFBAKENING Landelijk, met aandacht voor de diversiteit van betrokkenen en de diversiteit van immaterieel erfgoed.

BEGINSITUATIE

Het 'participatief verzamelen' van immaterieel erfgoed met duurzame borging voor ogen vraagt om een eigen, specifiek participatieve waarderingsmethode. Uit een eerste verkenning van de bestaande waarderingsinstrumenten (2017) bleek dat er nog geen gedragen methodiek ontwikkeld werd voor het waarden van immaterieel erfgoed.

Werkplaats immaterieel erfgoed vertrekt dan ook vanuit een verkennend onderzoek om een (inter)nationaal instrument voor de waardering van immaterieel cultureel erfgoed te ontwikkelen.

AANLEIDING In het kader van de impulslijn voor 'pilotprojecten waarden van erfgoed' onderzoeken we hoe het 'identificeren, verzamelen en waarden van immaterieel cultureel erfgoed in Vlaanderen in zijn potentiële breedte en diversiteit te optimaliseren'.

VRAAGSTELLING Hoe kunnen we immaterieel erfgoed waarden rekening houdend met zowel de verscheidenheid van immaterieel erfgoed als van diegenen die zich erachter scharen, vanuit het standpunt dat het 'eigenaarschap' bij de betrokkenen ligt?

Hoe kunnen we participatief, divers, democratisch en laagdrempelig immaterieel erfgoed waarden?

TIMING Projectfase 1: sept 2017 – sept 2018
Projectfase 2: nov 2018 – nov 2019

BETROKKEN PARTIJEN/PARTNERS Werkplaats Immaterieel Erfgoed, ICE-domeinnetwerk (voorheen ICE-trekkersnetwerk), FARO

GEBRUIKTE TOOLS

Het levende karakter van ICE en de ethische principes voor het borgen van ICE (UNESCO 2015) resulteerden in een basishouding voor het waarden van ICE, waarbij bewust geopteerd werd om een methode zonder waardecriteria te ontwikkelen. Uit het verkennend onderzoek in de eerste projectfase bleek immers dat betrokkenen de vrijheid geven om zich persoonlijk uit te drukken over hun relatie met ICE de meest geschikte manier om participatief, divers, democratisch en laagdrempelig te waarden is.

Om vanuit een open gesprek naar een brede en genuanceerde waardering te leiden, werden twee hulpmiddelen ontwikkeld: het identificatieschema en de waarderingsblikken. Deze hulpmiddelen worden tijdens een tweede projectfase verder uitgetest, verfijnd en aangevuld.

CONCRETE AANPAK

1. stand van zaken/voortraject:

Geen bestaande cases van waarderingsmethodes en onderzoek voor ICE voorhanden (2017).

Voorstudie van de bestaande methodes rond (on)roerend erfgoed én kennis van de reikwijdte van de (potentiële) doelgroep ontwikkelen en inzetbaar maken.

2. Projectplan

Het pilotproject 'Waarden van ICE' werd begin 2018 geheroriënteerd naar twee verschillende fases.

Projectfase 1: Verkennend onderzoek naar hoe mensen waarden: waardebesef, waardeconstructie en waardetoekenning. Op basis van kwalitatieve interviews werd gewerkt naar een waardedetector met ontwikkeling van concrete hulpmiddelen voor het waarden van ICE: een basishouding, het identificatieschema en de waarderingsblikken.

Projectfase 2: Verdere verfijning resultaten van projectfase 1 en ontwikkeling van een gedragen waarderingsinstrument voor ICE. Hiertoe worden 5 tot 10 verschillende waarderingsoefeningen opgezet met verschillende gemeenschappen, groepen en individuen.

3. Participatie: trajectbegeleider, kernteam, klankbord, belanghebbenden

Eerste projectfase: Geen strikte rolverdeling volgens basishouding, want vooral een verkennend onderzoek en nog geen volledige waardering.

Trajectbegeleider: Rob Herreman

+ Werkplaats immaterieel erfgoed team, leden van het ICE-trekkersnetwerk

Belanghebbenden: bij een diverse set (mogelijke) belanghebbenden (25) werden kwalitatieve individuele interviews afgenomen.

Deze interviews dienden als verkenning van hoe mensen spreken over (potentieel) immaterieel erfgoed en hoe ze al dan niet spontaan waarden.

Tweede projectfase: Trajectbegeleider: Clara Vankerschaver

+ Werkplaats immaterieel erfgoed team, leden van het ICE-domeinnetwerk

Kernteam, klankbord en belanghebbenden: telkens wisselend voor de verschillende cases.

4. Criteria vastleggen: hoe en met behulp van welke tool(s)?

Het verkennend onderzoek wees uit dat bestaande waarderingsmethodes voor (on)roerend erfgoed met waardecriteria werken, een manier van werken die voor ICE minder geschikt blijkt.

Vandaar de keuze om zelf een volwaardige waarderingsmethodiek te ontwikkelen.

5. Waarderingsrapport/resultaat

Resultaten projectfase 1, verkennend onderzoek:

- Basishouding voor de waardering van ICE
- Identificatieschema (ook te gebruiken bij waardedetector)
- Waarderingsblikken

Resultaten projectfase 2 (verwacht najaar 2019):

- Waarderingsinstrument voor ICE
- Bevindingen verschillende waarderingsoefeningen

6. documentatie/communicatie

Een uitgebreid rapport en een schematische samenvatting geven de resultaten van de eerste projectfase weer en zijn o.a. online terug te vinden.

Ter afronding van een tweede projectfase (lopend) wordt het onderzoek en het uiteindelijke waarderingsinstrument breed gedeeld.

BUDGET 55 000 euro (fase 1) en 60 000 (fase 2)

RESULTAAT/TOEPASSING(EN)

Rapport "Naar een methodiek voor participatieve waardering van immaterieel cultureel erfgoed". Naast een algemene toelichting over het verkennend onderzoek, werd ook een basisfilosofie hierin uitgewerkt en twee concrete hulpmiddelen bij het waarden van ICE: het identificatieschema en de waarderingsblikken. Hierop wordt verder gewerkt aan het waarderingsinstrument voor ICE (verwacht najaar 2019).

VERDERE STAPPEN

Verdere ontwikkeling en verfijning van de resultaten uit projectfase 1 aan de hand van 5 à 10 waarderingsoefeningen. Deze oefeningen vertrekken vanuit een diversiteit aan praktijken én een diversiteit aan betrokken gemeenschappen, groepen en individuen en moeten leiden tot de ontwikkeling van een toepasbare methode voor de waardering van ICE.

Voorts brengt het pilotproject 'Waarden van ICE' de nodige – nieuwe – input aan bij de actualisering van het ICE-beleid om breed en divers te inventariseren, waarden en werken omtrent immaterieel cultureel erfgoed in Vlaanderen.

CONTACTGEGEVENS

Projectmedewerker: Clara Vankerschaver,
clara@werkplaatsimmaterieelerfgoed.be